سه نمائی

صنعت حمل و نقل به عنوان یک حرکت اقتصادی، شامل آن بخش از فعالیت‌هایی است که با استفاده از کلیه شیوهٔ حمل و نقل (جاده‌ای ـ ریلی ـ هوایی ـ سیاریایی) و باید کارگیری زیربناهای مربوطه بقیه جابجایی کالا و حمل مسافر را بر عهده دارد. در جهان کنونی، بخش حمل و نقل از جمله بخشهای زیربنایی اقتصاد هر جامعه‌ای است که علاوه بر تحت تأثیر قراردادن فرآیند توسعه اقتصادی، خود نیز در جریان توسعه دچار تغییر و تحول می‌شود. حمل و نقل، با ایجاد تغییر نقش، رابط میان تولید و مصرف به مثابه پلی است که بخشهای مختلف اجتماعی و اقتصادی هر جامعه‌ای، با مبور از روی آن به سمت توسعه پیش می‌روند.

ایران امروز پس ازگذشت دو دهه از انقلاب شکوهمند خویش، اینک به اعتبار و به اتکای توان بالقوه در کلیه بخشهای گوناگون اقتصادی و از آن جمله بخش حمل و نقل در بسترهای هموار از گذشته، هدف توسعه و پیشرفت را نشانه رفته و استوار است با دراینه و روشن مبنی طراحان و معماران نظام جوین سیاسی و اقتصادی، موظفیت تاریخی و راهبردی خود را در کلیه زمینه‌ها بایفند.

بخش حمل و نقل که هر ساله حجم انبوهی از کالا و مسافر را در سطح جهان جابجا می‌نماید، یکی از پشتوانه‌های مهم اقتصادی بسیاری از کشورها است وکشور ما بدلیل موظفیت جغرافیایی ممتاز و برخورداری از شبکه گسترده و کارآمد راههای ملی اعم از آزاد راه ـ برگرده ـ راههای اصلی و فرعی ـ خطوط راه آهن و نیروهیبه بنادر فعال در حاشیه دریای خزر ـ خلیج فارس و دریای عمان وفرودگاههای بین‌المللی و داخلی متعدد در سطح کشور ماسیسرین راه ترانزیتی بین آسیا و اروپاست و در هزاره سوم چنین موظفیت ویژه و ارزشمندی می‌تواند مقدمات حضور پویان و مؤثر کشورمان را در مجموعه حمل و نقل جهانی فراهم سازد و ناملکاری بیز ۲۴ آذر ماه ۱ سوی شورای فرهنگ عمومی کشور بعنوان روز حمل و نقل نامگذاری است بر چنین قابلیت و توانایی که تنها با عزم‌وارادهای ملی تحقق پذیر است.

الف- بخش حمل و نقل جاده‌ای

در قلمرو جمهوری اسلامی ایران بالغ بر ۸۵ درصد از کل جابجایی بار و ۹۵ درصد از کل جابجایی مسافر از طریق جاده صورت می‌گیرد و این شیوه حمل و نقل رایج ترین روش برای جابجایی کالا و مسافر در کلیه کشورهاست. در این بخش بالغ بر ۱۸۰ هزار دستگاه انواع وسائل نقلیه سنگین باری و نیز حدود ۶۰ هزار دستگاه وسیله نقلیه عمومی مسافری فعالیت دارند که به طور متوسط سالانه بالغ بر ۲۰۷ میلیون تن کالا و نیز حدود ۳۶۹ میلیون نفر مسافر را در کشور جابجا می‌کند.

عمده ترین نقاط عبور مرزی جاده‌ای کشور عبارتند از:

۱ـ بازرگان و سرو (هم مرز با ترکیه)، ـ خسروی (هم مرز با عراق) ـ مرغاب.
۲ـ نوبندیان (هم مرز با افغانستان)، ـ میرجاوه (هم مرز با پاکستان) ـ مزینان.
۳ـ آستارا، جلفا و بیله سوار (هم مرز با جمهوری آذربایجان)، ـ نوردز (هم مرز با ترکمنستان)، ـ لینجه بون، ـ باجگیران، ـ لطف آباد و ـ سرخس (هم مرز با ترکمنستان) در شمال.

طول راههای برون شهری

نوع راه	درصد بهره برداری (کیلومتر)	درصد اقدام (کیلومتر)
آزاد راه	۸۹۰	۷۲۷
برگرده	۴۴۴۱	۱۱۱۷
راه اصلی	۲۲۲۰۲	——
راه فرعی	۵۳۴۴۳	——
راه روستایی	۸۶۲۰۹	——
طول راههای کشور	۱۶۶۱۸۵ کیلومتر	——

ب- بخش حمل و نقل ریلی

راه آهن جمهوری اسلامی ایران دارای شبکه گسترده و کارآمدی است که از مرز رازی واقع در استان آذربایجان غربی به تایگوکی ترکیه و از طریق راه آهن ترکیه به شبکه راه آهنهای عثورسیاه و اروپا و همچنین در مرز جلفا ۱۴۶ کیلومتر راه آهن برقی از طریق جمهوری آذربایجان به شبکه سراسری راه آهن قفقاز و مأوا قفقاز به جمهوریهای تازه استقلال یافته و در نهایت راه آهن بوسه و در مرز سرخس از طریق راه آهن ترکمنستان، شبکه سراسری راه آهن کشورهای آسیای میانه و از طریق مرز میرجاوه به راه آهن پاکستان مرتبط است واز طریق بندر امام خمینی ـ بندرعباس ـ بندرخرمشهر بندر امام آزاد به دریا متصل می‌باشد طول خطوط اصلی یک خطه و دوخطه موجود آن به ترتیب ۶۶۱۷ و ۲۹۳ کیلومتر می‌باشد که در سال ۱۳۷۸ جابجایی بالغ بر ۲۸ میلیون تن بار و ۱۱ میلیون نفر مسافر را در این شبکه انجام داده است که البته با بوجه‌وماری مناسب از زیربناها وسازگاکات موجود حمل و نقل در ایران اسلامی، همچون بنادر شمال ـ بنادر جنوب ـ ترمینالهای کانتینری دریایی و مناطق آزاد تجاری و ترانزیت حمل و نقل به اقصی نقاط شبا از مرزهای ذکر شده از امکان توسعه بسیار حیوی برخوردار می‌باشد.

ایستگاههای بزرگ و تدکیلاتی راه آهن در سطح کشور عبارتند از:

الف- محور جنوب
قم ـ اراک ـ اهواز ـ خرمشهر ـ بندرامام‌خمینی.
ب- محور شمالشرق
سمنان ـ شاهرود ـ مشهد ـ سرخس.
ج- محور شمالغرب
کرج ـ قزوین ـ زنجان ـ تبریز ـ جلفا ـ رازی.
د- محور جنوبشرق
قم ـ کاشان ـ اصفهان ـ یزد ـ کرمان ـ بندرعباس.
هـ- محور شمال
گرمسار ـ قاهدشهر ـ ساری ـ بندرترکمن ـ گرگان.

سایری پیوندی و عروجی کالا های کشور از طریق راه آهن عبارتند از: سرخس ـ جلفا ـ رازی ـ بندرامام ـ بندرعباس ـ خرمشهر ـ میرجاوه.

ج- بخش حمل و نقل دریایی

از زیربناهای دور کشور ما به عنوان یکی از کشورهای مهم در زمینه حمل و نقل دریایی بحسوب و به لحاظ موظفیت جغرافیایی و همچنین با دوجنبین و پیوندنیین آبراههای بین المللی واتصال این آب راهها از طریق خاورمیانه ترانزیتی به کشورهای آسیای میانه از اهمیت خاصی برخوردار است. جمهوری اسلامی ایران حدود ۲۷۰۰ کیلومتر مرز آبی دارد که ۷۰۰ کیلومتر آن در دریای خزر و ۲۰۰۰ کیلومتر آن در خلیج فارس و دریای عمان واقع است. در ایران ۱۱ بندرتجاری فعال (۳ بندر در شمال کشور و ۸ بندر در جنوب) به امر خدمات حمل و نقل دریایی اشتغال دارند. بنادر تجاری شمال دارای ۱۱ اسکله به طول ۱۶۱۵ متر و بنادر جنوب دارای ۹۰ اسکله به طول تقریبی ۱۵۰۰۹ متر شامل اسکله کالاهای عمومی ـ کانتینری و فعالای و نفتی می‌باشند. در سال ۱۳۷۸ در این بنادر بنادر بنادر ۴۲ میلیون تن و ۳۳ میلیون تن کالا تخلیه و بارگیری و نیز ۱ میلیون نفر مسافر جابجا شده‌اند.

د- بخش حمل و نقل هوایی

کشور بزرگ اسلامی ایران بلحاظ موظفیت خاص جغرافیایی، وسعت سرزمین آبی و خاکی، پستی و بلندیهای مهم پیوسته، بیابانهای کویری و پراکندگی شهرها، و بعد مسافت بین شهرهای مهم نیاز وافر به حمل و نقل هوایی دارد و در راستای برآورد این نیاز نسبت به ایجاد فرودگاهها با کاربری مسافری، تجاری به صورت داخلی و بین المللی در سطح کشور اقدام کرده و عمل آمده و جوی که در سال جاری ۶۴ فرودگاه عملیاتی و ۱۹ فرودگاه غیرعملیاتی در دست ساخت در کشورمان وجود دارد و صنعت حمل و نقل هوایی کشور در سال ۱۳۷۸، بالغ بر ۱۷ میلیون نفر مسافر و ۳۳۰۰۰ تن بار در پروازهای داخلی و ۳ میلیون نفر مسافر و ۳۷۰۰۰ تن بار در پروازهای خارجی را جابجا نموده است.

www.chistaa.com